

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Державні та муніципальні фінанси»

на тему:

«Система управління державним боргом»

Виконавець:

студентка ЦЗФН

Артьомова Ольга Миколаївна

/підпис/

Науковий керівник:

К.е.н. Волкова Оксана Георгіївна

/підпис/

Одеса, 2017 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ.....	6
1.1. Поняття та сутність управління державним боргом	6
1.2. Механізм управління державним боргом.....	20
1.3. Система управління державним боргом в Україні	30
РОЗДІЛ 2. МОНІТОРИНГ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ В УКРАЇНІ.....	39
2.1. Стан та структура державного боргу України	39
2.2. Оцінювання системи управління прямим державним боргом в Україні .	48
2.3. Оцінювання системи гарантованого державного боргу України	58
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ.....	66
3.1. Зарубіжний досвід управління державним боргом	66
3.2. Проблемні питання боргової політики України	82
3.3. Рекомендації щодо оптимізації системи управління державним боргом України	95
ВИСНОВКИ.....	113
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	117

ВСТУП

Актуальність дослідження. Особливого значення використання державних запозичень набуває в країнах з перехідною економікою, які в умовах трансформаційних перетворень особливо гостро відчують нестачу фінансових ресурсів. Щодо України, то здійснення ефективних економічних реформ в трансформаційній економіці потребує значних капіталовкладень, мобілізація яких на сучасному етапі може бути здійснена лише за рахунок внутрішніх і зовнішніх запозичень, що веде до утворення державного боргу. Додаткових фінансових ресурсів потребують й заходи, пов'язаних із виходом національної економіки з фінансової кризи та забезпеченням її подальшого розвитку.

В Україні за роки її незалежності формування боргу відбувалося під впливом низки факторів, найважливіші з яких: значні бюджетні дефіцити; залежність від імпорту енергоносіїв; необхідність збільшення валютних резервів для забезпечення стабільності національної грошової одиниці; потреби технічного переозброєння галузей національної економіки.

З метою запобігання негативного впливу боргових зобов'язань на національну економіку, важливим є забезпечення ефективності функціонування системи управління державним боргом і формування цілісного механізму управління ним. Накопичення значного державного боргу, посилення боргового тиску на державний бюджет, періодичне виникнення боргових криз, погіршення умов на світових фінансових ринках перетворює управління та обслуговування державного боргу на одне з пріоритетних завдань фінансової політики держави.

Забезпечення ефективного функціонування механізму управління державним боргом потребує врахування значної кількості чинників, якісного контролю та постійного моніторингу не лише розмірів державного боргу, а й результативності кредитних проектів, боргових інструментів і відповідних видатків державного бюджету.

Розкриттю теоретичних засад державного боргу присвячено праці учених Дж. Кейнса, Дж. Мілля, Д. Рікардо, А. Сміта та ін. Практичні й теоретичні аспекти управління державним боргом досліджували такі вітчизняні вчені, як О. Барановський, Т. Вахненко, І. Луніна, І. Лютий, В. Федосов та ін.

Разом з тим, постійні зміни економічного середовища, реформування національної фінансової системи та державних фінансів, зокрема, потребують постійного моніторингу та аналізу системи управління державного боргу.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів управління державним боргом України

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання:**

1. визначити поняття та сутність управління державним боргом,
2. охарактеризувати механізм управління державним боргом,
3. розглянути систему управління державним боргом в Україні,
4. проаналізувати стан та структуру державного боргу України,
5. провести оцінку системи управління прямим державним боргом в Україні,
6. здійснити оцінювання системи гарантованого державного боргу України,
7. розглянути зарубіжний досвід управління державним боргом,
8. з'ясувати проблемні питання боргової політики України,
9. обґрунтувати рекомендації щодо оптимізації системи управління державним боргом України.

Об'єктом дослідження в роботі є процес управління державним боргом.

Предметом дослідження в роботі є теорія та практика управління державною заборгованістю України, її недоліки та напрями оптимізації.

Методами дослідження є аналіз та синтез, метод ключових понять

(при дослідженні економічної сутності управління державним боргом), нормативно-правовий метод (під час дослідження організаційно-правових засад управління державним боргом в Україні), статистичний та кореляційно-регресивний аналіз (під час аналізу системи управління державним боргом України), порівняння (під час вивчення зарубіжного досвіду управління державним боргом), наукова абстракція та узагальнення (під час з'ясування проблемних питань боргової політики України та обґрунтуванні рекомендацій щодо оптимізації системи управління державним боргом України) та інші.

Інформаційну базу дослідження складають статистичні дані Державної служби статистики України, звітні дані Державної Казначейської служби, інформація Міністерства фінансів України, наукові статті, монографії, підручники з фінансів, нормативно-правові акти, які регламентують сферу обслуговування державного боргу.

ВИСНОВКИ

1. Державний борг - це загальна сума, на певний момент, непогашених позик, отриманих державою для фінансування дефіциту бюджету та інші визначені законодавством цілі, невиконаних відсотків за обслуговування цих позик, а також наданих гарантій за зобов'язаннями інших державних структур. Під управлінням державним боргом слід розуміти комплекс заходів, що приймаються державою в особі її уповноважених органів щодо визначення місць і умов розміщення і погашення державних позик, а також забезпечення гармонізації інтересів позичальників, інвесторів і кредиторів. Управління державним боргом може розглядатися в широкому та вузькому розумінні. У широкому розумінні, під управлінням державним боргом мається на увазі формування одного із напрямів фінансової політики держави, пов'язаної з її діяльністю у вигляді позичальника і гаранта. Під управлінням боргом у вузькому розумінні мається на увазі сукупність дій, пов'язаних з підготовкою до випуску, розміщення боргових зобов'язань держави, надання гарантій, а також проведення операцій з обслуговування та погашення боргових зобов'язань.

2. Зміст управління державним боргом складається з трьох стадій: залучення державних запозичень; використання коштів; погашення та обслуговування боргу. Здійснюючи управління державним боргом, органи державної влади використовують широкий набір спеціальних інструментів (способів, методів). Так, для забезпечення платоспроможності держави в процесі управління державним боргом можливим є застосування різноманітних методів коригування боргової політики. Найбільш поширеними серед них є рефінансування та реструктуризація державного боргу. Ключовими інструментами управління державним боргом є: конверсія, консолідація, уніфікація, відстрочення погашення, анулювання і обмін облігації за регресивним співвідношенням.

3. Фінансово-правові і бюджетно-процедурні засади управління

державним боргом регламентуються чинним законодавством України. Правовою основою управління державним боргом є Конституція, в якій передбачено, що лише законами України встановлюються порядок утворення і погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргів, порядок випуску та обігу державних цінних паперів, їх види та типи. Верховна Рада України є єдиним органом законодавчої влади в Україні й уповноважена затверджувати державний бюджет України та вносити зміни до нього в частині внутрішнього та зовнішнього боргів. В Україні в управлінні державним боргом беруть участь: Кабінет Міністрів України; Міністерство фінансів України; Національний банк України; Державне казначейство України. У залученні та розміщенні коштів беруть участь Міністерство фінансів України та Національний банк України, а функцію погашення та обслуговування державного боргу безпосередньо виконує Державне казначейство України.

4. Загальний державний борг в Україні динаміці зростає: за останні п'ять років він зріс майже в 4 рази. В його структурі переважає зовнішній борг. Зростання державного боргу обумовлене зростанням як зовнішнього так і внутрішнього боргу. Водночас в доларовому еквіваленті обсяг внутрішнього боргу скорочується, а зовнішнього зростає, що обумовлене інфляційними процесами.

5. З 2014 р. ситуація з управлінням державним боргом значно погіршилася, що обумовлене зростанням обсягів самого державного боргу. У підсумку обсяги державного боргу в розрахунку на 1 особу населення України, на 1 працюючого, а також середньозважені строки погашення боргу активно зростають.

6. Обсяги гарантованого державою боргу за 2012-2016 рр. мали тенденцію до зростання. Це було обумовлене зростанням зовнішнього гарантованого державою боргу при скороченні внутрішнього гарантованого державою боргу. Частка гарантованого державою боргу в структурі державного боргу в 2012-2016 рр. поступово скорочувалася.

7. Управління державним боргом в розвинутих країнах світу може

здійснюватися через урядову, банківську або агентську моделі. Найчастіше розвинені країни світу використовують агентську модель інституційного управління державним боргом. Агентства є автономними державними установами, які здебільшого підпорядковуються міністерству фінансів або казначейству та функціонують за погодженою з урядом країни програмою. На сьогодні політика управління державним боргом провідних країн світу націлена на: встановленні контролю за рівнем боргу; розробленні пакетів жорстких фіскальних заходів (Греція, Іспанія, Італія, Велика Британія, Франція, Німеччина та ін. країни); зменшення дефіциту державного бюджету; реалізацію пенсійної реформи (підвищення пенсійного віку в Іспанії, Греції, Італії, Франції тощо). За умов сучасної боргової ситуації в Україні, дані заходи повинні мати місце і в нашій країні для поліпшення платоспроможності, що є запорукою підвищення довіри кредиторів. Разом із цим повинна діяти жорстка система контролю за процесом використання запозичених фінансових ресурсів. Кошти від державних запозичень повинні спрямовуватися на цілі розвитку економіки, а не на поточне споживання і погашення раніше отриманих кредитів.

8. Основними причинами неефективності боргової політики України є: політична криза; анексія АР Крим; військовий конфлікт на сході країни; глибока економічна рецесія; фінансування за рахунок державних запозичень дефіциту державного бюджету; необхідність державної підтримки державних підприємств та банків; корупція у всіх ешелонах державної влади; нераціональне використання зовнішніх позик. До наслідків неефективної боргової політики України можна віднести: незбалансованість державних фінансів; девальвація національної грошової одиниці; зростання бюджетного дефіциту; дефіцит інвестицій; неможливість залучення коштів населення в банківський сектор; відтік капіталу за межі України; збільшення платежів з обслуговування і погашення зовнішньої заборгованості; зниження рівня життя населення України; зростання залежності від кредиторів.

9. На сьогоднішній день для України вкрай необхідною є розробка

стратегії держави в питаннях зовнішніх запозичень. Здійснення ефективної боргової політики в Україні передбачає розробку концепції такої боргової стратегії, в якій державний борг розглядатиметься не з позиції боргового тягаря на економіку України, а як інструмент економічного зростання в державі. Залучені зовнішні позики повинні вести до збільшення виробничих потужностей, головним чином тих підприємств, продукція яких йде на експорт. Збільшення експорту продукції призведе до збільшення валютних надходжень до держави, які необхідні для обслуговування та погашення зовнішнього боргу. Зростання державного боргу призводить до збільшення витрат по його обслуговуванню. Управління державним боргом повинно бути спрямовано на збільшення середнього терміну погашення заборгованості та скорочення витрат на обслуговування боргу. Розміри державного боргу в своїх абсолютних значеннях можуть досягати досить великих величин, проте борг завжди мусить знаходитися в певній визначеній кореляційній залежності у відповідній пропозиції, відносно абсолютної величини ВВП. Стратегічною метою державної боргової політики України має стати залучення фінансових ресурсів для ефективної реалізації програм інституційного та інвестиційного розвитку країни із одночасним забезпеченням стабільного співвідношення державного боргу до ВВП.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абалкин Л.И. Экономическая энциклопедия / Л.И. Абалкин. - М.: ОАО Изд-во "Экономика", 1999. – 961 с.
2. Алексеева Н. І. Управління державним боргом: досвід Франції / Н. І. Алексеева // Фінанси, облік і аудит: зб. наук. пр. - 2016. – Вип. 1. – С. 20–35.
3. Асадчев В.М. Борги і заборгованість. Різна природа - спільна проблема / В.М. Асадчев // Фінанси України. - 2010.- № 2. -С. 54-57.
4. Бабінець Д. Індекс ЕМВІ як показник країнного ризику та його взаємозв'язок з інвестиційним рішенням ТНК у країнах, що розвиваються/ Д. Бабінець // схід. – 2015. – №5.– С. 8-13.
5. Базилевич В. Д. Державні фінанси: навчальний посібник / В. Д. Базилевич, Л. О. Баластрик. – К.: Атіка, 2010. – 368 с.
6. Баула О. В. Державний борг України: оцінка поточного стану та напрями оптимізації його рівня та структури / О. В. Баула, В. Я. Голюк, В. О. Салабай // Економічний форум. - 2017. - № 2. - С. 238-242.
7. Болдырев Б. Г. Финансы капитализма / Б. Г. Болдырев. - М.: Наука, 1990. - 384 с.
8. Боргова стійкість державних фінансів : колективна монографія / [Єфименко Т І., Єрохін С. А., Богдан Т. П. та ін.]. - Держ. навч.-наук. установа "Академія фінансового управління", 2014. - 710 с.
9. Боргова стійкість як стратегічний напрям підвищення рівня фінансово безпеки – К.: НІСД, 2016. – 50 с.
10. Боринець С. Я. Моделі організаційного забезпечення управління державним боргом: світовий досвід та перспективи для України / С. Я. Боринець, Л. О. Могилко // Банківська справа. - 2012. - № 4. - С. 43-51.
11. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К. : ВТ “Перун”, 2001. – 1440 с.
12. Бюджетний кодекс: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // Відомості

- Верховної Ради України. - 2010. - № 50-51. - Ст. 572.
13. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2012 рік / [Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. – К., 2013. – 73 с.
 14. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2013 рік / [Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. – К., 2014. – 80 с.
 15. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2014 рік / [Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. – К., 2015. – 77 с.
 16. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2015 рік / [Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. – К., 2016. – 80 с.
 17. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2016 рік / [Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. – К., 2017. – 92 с.
 18. Вавилов А. Стабилизация и управление государственным долгом России / А. Вавилов, Г. Трофимов // Вопросы экономики. - 1997. - №12. - С.62-81.
 19. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник / О.Д. Василик. - К.: НІОС, 2001. - 416 с.
 20. Вахненко Т. П. Державний борг України та його економічні наслідки / Т. П. Вахненко. – К.: Альтерпрес, 2009. – 152 с.
 21. Вахненко Т.П. Концептуальні засади управління зовнішнім національним боргом України / Т.П. Вахненко // Економіка України. – 2007. – № 1. – С. 14–24.

- 22.Вахненко Т.П. Особливості формування державного боргу та управління його складовими у період фінансової кризи / Т.П. Вахненко. // Фінанси України. – 2009. – №6. – С. 14–28.
- 23.Венгер В.В. Фінанси: навчальний посібник (для студентів вищих навчальних закладів) / В.В. Венгер. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 432 с.
- 24.Венгер Т.А. Соціальні наслідки зростання державного боргу / Т.А. Венгер // Економічний часопис-XXI. – 2012. - №1-2. – С. 6-9.
- 25.Власенко Т. А. Управління державним боргом: сутність поняття та обґрунтування методів реструктуризації / Т. А. Власенко // Бізнес Інформ. - 2015. - № 10. - С. 310-317.
- 26.Гальчинський А.С. Особливості та пріоритети боргової політики України. Аналітична доповідь / А.С. Гальчинський, З.С. Варналій, В.Я. Майстришин та ін. - К.: НІСД, 2012. - 104 с.
- 27.Глущенко А. С. Фінанси: навч. посіб. / А. С. Глущенко - Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. - 190 с.
- 28.Головачев Д. Л. Регулирование государственного долга в рыночной экономике: автореф. дис. д-ра эконом. наук: 08.00.01 / Д. Л. Головачев. - М.: Моск. гос. ун-т., 1996. - 25 с.
- 29.Государственный долг Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/index/debtgov/>
- 30.Данилов Ю. А. Рынки государственного долга: мировые тенденции и российская практика / Ю. А. Данилов. – М.: ГУВШЭ, 2012. – 432 с.
- 31.Державне казначейство України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>
- 32.Державний борг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cost.ua/budget/debt/>
- 33.Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- 34.Долганова Ю. С. Дискуссионные вопросы управления государственным

- долгом / Ю. С. Долганова, С. Ю. Уксусова // Известия УрГЭУ. - 2011. - № 3(35). - С. 96-101.
35. Доліновська О. Я. Економічна природа та сутність державного боргу / О. Я. Доліновська // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. - 2010. - Вип. 26(1). - С. 130-134.
36. Дудченко В. Державний борг як об'єкт регулювання / В. Дудченко // Зб. наук. праць Тернопільського національного економічного університету. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – Випуск 2 (18). – С. 82-87.
37. Жулин О. Управління державним боргом з метою максимізації суспільного добробуту / О. Жулин // Управління проектами, системний аналіз і логістика. – 2012. – Вип. 9. – С. 319-322.
38. Журавльова І. Рекомендації щодо підвищення ефективності державної боргової політики / І. Журавльова // Управління соціально-економічним розвитком в умовах глобалізації: зб. тез. доп. студ. наук.-практ. конф. - Івано-Франківськ: ІФНІМ ТНЕУ, 2015. - С. 157-159.
39. Заверуха І. Б. Зміст управління державним боргом: правові аспекти / І. Б. Заверуха // Університетські наукові записки. - 2006. - № 3-4 (19-20). - С. 312-317.
40. Загородній А.Г. Фінансовий словник. - 2-ге видання, виправлене та доповнене / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. - Львів: видавництво «Центр Європи», 2013. - 576 с.
41. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 р. № 794-VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. - № 13. - Ст.222.
42. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. № 679-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 29. - Ст.238.
43. Звіт про результати аналізу звітності щодо державного та гарантованого державою боргу: Рішення Рахункової палати від 08.08.2017 р. №16-3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.as-rada.gov.ua/doccatalog/document/16753206/Zvit_16-3_2017.pdf

- 44.Іваненко Ю.В. Агентство з питань управління державним боргом: досвід Португалії та Великобританії / Ю.В. Іваненко, А.В. Мамишев // Вісник НБУ. - 2008. - №3. - С. 14-18.
- 45.Карабаза І.А. Аналіз причин низької ефективності співробітництва України з МВФ протягом 2010-2016 рр. / І.А. Карабаза // Світове господарство і міжнародні економічні відносини. – 2017. - Вип. 5. – С. 44-47
- 46.Карапетян О. М. Проблеми і протиріччя національної боргової політики / О. М. Карапетян // Методологічні проблеми фінансової теорії та практики в умовах проведення системних реформ: матеріали загальноунів. наук. конф. проф.-викл. складу. - Тернопіль: Вектор, 2013. - С. 40-44.
- 47.Карлін М. І. Фінансова система України: навчальний посібник для студ. вузів / М. І. Карлін. - К.: Знання, 2007. - 324 с.
- 48.Киреев А.П. Международная макроэкономика: открытая экономика и макроэкономическое программирование. Учебное пособие для вузов / А.П. Киреев. - М.: Международные отношения, 2008. - 488 с.
- 49.Кириченко О. Сучасні теорії управління зовнішньою заборгованістю / О. Кириченко, В. Кудрицький // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №7. – С. 15-27.
- 50.Ключников И. К. Долги и кредиты в современной капиталистической экономике / И. К. Ключников, Ю. В. Пашкус, Н. В. Расков. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1989. – 234 с.
- 51.Ковальчук С.В. Фінанси. Навч. посібник / С.В. Ковальчук, І.В. Форкун. - Львів: Новий Світ, 2013. - 568 с.
- 52.Козюк В.В. Державний борг України у перехідній економіці: монографія / В.В. Козюк. – Львів: Світ, 2007. – 202 с.
- 53.Колосова В. П. Фінансові ресурси міжнародних інституцій у системі бюджетного планування України : дис. докт. ек. наук : 08.00.08 / Колосова Вікторія Павлівна – Київ, 2017. – 517 с.
- 54.Конституція України: Закон від 28.06.1996 року // Відомості Верховної

- Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
- 55.Котіна Г. Боргова безпека України: оцінка, ризики та перспективи / Г. Котіна // Схід. – 2017. – №3. – С. 10 –15.
- 56.Кудряшов В. П. Курс фінансів: навч. посібн. / В. П. Кудряшов. - К.: Знання, 2008. - 431 с.
- 57.Кукурудза А. В. Вдосконалення управління державним боргом та боргова безпека України: диплом. робота за освіт.-кваліф. рівнем «магістр» : спец. 8.03050801 – фінанси і кредит / А. В. Кукурудза. - Тернопіль, 2014. – 89 с.
- 58.Кучер Г. В. Управління державним боргом: підручник / Г. В. Кучер. - К.: КНТЕУ, 2002. - 342 с.
- 59.Кучер Г.В. Ефективність системи управління державним боргом в Україні / Г.В. Кучер // Фінанси України. – 2012. – №6. – С. 44-57.
- 60.Лауфер М. А. Проблемы внутреннего государственного долга Российской Федерации: автореф. дис. канд. эконом. наук: 08.00.01 / М. А. Лауфер. - М.: Всерос. заоч. фин-экон. ин-т, 1996. - 26 с.
- 61.Лондар С.Л. Фінанси. Навч. посіб. / С.Л. Лондар, О.В. Тимошенко. - Вінниця: Нова Книга, 2010. - 384 с.
- 62.Лютий І. О. Сучасні тенденції та використання державного кредиту у розвинутих зарубіжних країнах / І. О. Лютий, О. Д. Рожко // Світ фінансів. – 2006. № 4 (9). – С.17-24.
- 63.Макар О. П. Світовий досвід управління державним боргом і перспективи його застосування в Україні / О. П. Макар // Економіка та держава. - 2012. - № 10. - С. 54-57.
- 64.Макар О. П. Вдосконалення системи управління державним боргом як передумови економічного зростання / О. П. Макар //Вісник Національного лісотехнічного університету України: збірник науково-технічних праць. - 2012. - Вип. 22.1. - С. 285-291.
- 65.Макконелл Р. Макроекономіка: пер з англ. / Р. Макконелл, С. Брю. – Львів: Просвіта, 2007. – 671 с.
- 66.Макогон В. Система управління державним боргом в умовах економічних

- перетворень / В. Макогон // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2016. - № 5. - С. 83–92.
67. Мінфін оцінює боргові виплати України в 2017 р. в 240,9 млрд. грн. [Електронні ресурси]. – Режим доступу: <http://ua.interfax.com.ua/news/general/400879.html>
68. Наставлення МВФ по управленню державним боргом. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://treasury.worldbank.org/web/pdf/guidelines_2001_russian.pdf.
69. Новосьолова О. С. Світова практика інституційного забезпечення управління державним боргом / О. С. Новосьолова // Часопис економічних реформ. - 2013. - № 4. - С. 54-60.
70. Новосьолова О. С. Теоретичні аспекти побудови системи управління державним боргом / О. С. Новосьолова // Економічний аналіз: зб. наук. праць. - 2013. - Том 14. - №1. - С. 301-307.
71. Павловська Є. О. Застосування польського досвіду в управлінні державним боргом України / Є. О. Павловська // Вісник східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. - 2014. - № 2 (209). – С. 204 – 207.
72. Пасічник Ю.В. Методологічні підходи західної фінансової науки до проблем державного боргу / Ю.В. Пасічник // Фінанси України. – 2006. – № 4. – С. 83-91.
73. Пастернак М. М. Аналіз зовнішньої державної заборгованості в Україні: структура, динаміка, погашення / М. М. Пастернак // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – 2014. – Том 16. – № 1. – С. 224-232.
74. Підкаура О.Ю. Оцінка боргової безпеки країни / О.Ю. Підкаура [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/511/1/136.pdf>
75. Подьяблонская Л. М. Государственные и муниципальные финансы: учеб. / Л. М. Подьяблонская. - М.: ЮНИТИ- ДАНА, 2009. - 559 с.
76. Полінкевич О. М. Вплив державного боргу на розвиток економіки

- України / О. М. Полінкевич, М. М. Линь // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. - 2014. - Вип. 11(1). - С. 184-191.
77. Політика Українського боргу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slovoidilo.ua/2016/04/09/infografika/finansy/polityka-borhu-skilkyukrayina-zaborhuvala-kredytoram>
78. Положення про Міністерство фінансів України: затверджене Указом Президента України від 8 квітня 2011 року N 446/2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U446_11.html
79. Положення про управління ризиками, пов'язаними з державним боргом: Наказ Міністерства фінансів України № 461 від 16.06.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF10108.html
80. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Середньострокової стратегії управління державним боргом на 2013-2015 роки» № 320 від 29 квітня 2013 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/320-2013-%D0%BF/paran2#n2>
81. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. №1277 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm
82. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України: Постанова КМУ від 15.04.2015 р. №215 // Офіційний вісник України. – 2015. – №33. – Ст. 27.
83. Про затвердження Порядку відображення операцій, пов'язаних з державним боргом, при плануванні та виконанні державного бюджету: наказ Міністерства фінансів України № 42 від 28.01.2004 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0228-04>.
84. Прохоров А.М. Советский энциклопедический словарь / А.М. Прохоров. – М.: Сов. Энциклопедия, 1988. – 1600 с.

- 85.Прутська О. О. Управління державним боргом: навч. посіб. / О. О. Прутська, О. А. Сьомченков, Ж. В. Гарбар. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 216 с.
- 86.Pau K. Основные начала финансовой науки / К. Pau. – СПб., 1999. – 268 с.
- 87.Рейтинг стран по государственному долгу в 1980–2016 гг., в % к ВВП. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://svspb.net/danmark/gosudarstvennyj-dolg-stran.php>
- 88.Родионова В. М. Финансы / В. М. Родионова, Ю. Я. Вавилов, Л. И. Гончаренко. - М.: Финансы и статистика, 2005. - 430 с.
- 89.Романенко О. Р. Фінанси: підручник / О. Р. Романенко. - К.: Центр навчальної літератури, 2009. - 312 с.
- 90.Рудик Р. Стан проблем боргової безпеки України на ринку зовнішніх запозичень та шляхи їх вирішення / Р. Рудик // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2014. – Вип.160. – С.68-74.
- 91.Рудык Р.Я. Особенности реализации долговой политики Украины в контексте управления и обслуживания внешнего государственного долга / Р.Я. Рудык // Региональная экономика и управление. – 2014. – № 3-2 (03). – С. 56-61.
- 92.Селезнев А. З. Государственный долг и внешние активы: учеб. пособ. / Под ред. проф. В. Ю. Катасонова. - М.: ИНФРА-М, 2010. - 284 с.
- 93.Сидорович А.В. Макроэкономика: Учебник / А.В. Сидорович. – М.: Изд-во «ДИС», 2007. – 416 с.
- 94.Синявська Л. Державний борг України: динаміка та основні проблеми управління / Л. Синявська // Вісник Львівського національного аграрного університету. – 2013. – №20. – С. 162-167.
- 95.Сич Н. О. Світовий досвід як векторний орієнтир в управлінні зовнішнім державним боргом / Н. О. Сич // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. - 2013. - Вип. 37. - С. 350-358.
- 96.Терещенко В. Л. Державний борг України: сутність, соціально-економічні

- наслідки, перспективи оптимізації / В. Л. Терещенко // Економіка і регіон. - 2011. - № 4. - С. 59-62.
97. Титков В. Проблемы управления российским внешним долгом / В. Титков // Вопросы экономики. - 1997. - №11. - С. 78-85.
98. Федоров И.А. Тенденции формирования и обслуживания внешнего государственного долга Украины / И.А. Федоров // Ученые записки Крымского федерального университета имени В.И. Вернадского. Экономика и управление. – 2012. – Т. 1. – № 25. – С. 186-193.
99. Федосов В. М. Государственные финансы / В. М. Федосов, С. Я. Огородник, В. М. Сутормина. – К.: Лыбидь, 2004. – 342 с.
100. Федякина Л.Н. Мировая внешняя задолженность: теория и практика урегулирования / Л.Н. Федякина. - М.: Дело и Сервис, 2008. - 304 с.
101. Чувахина Л. Г. Цели и методы управления государственным долгом в условиях финансовой нестабильности / Л. Г. Чувахина, В. В. Коновалов // Вопросы современной науки и практики. - 2012. - № 3(41). - С. 245-249.
102. Шелест О.Л. Державний борг України: механізм управління та обслуговування / О.Л. Шелест // Економіка і суспільство. – 2017. - №8. – С. 710-715.
103. Юрій С. І. Фінанси: підручник / С. І. Юрій, В. М. Федосов. – К: Знання, 2008. - 611 с.
104. Юрій С.І. Казначейська система: підручник / С.І. Юрій, В.І. Стоян, М.Й. Мац. - Тернопіль, 2002. – 394 с.
105. Юхименко П. І. Теорія фінансів: підручник / П. І. Юхименко, В. М. Федосов, Л. Л. Лазебник. - К. : Центр навчальної літератури, 2010. - 576 с.